

שיר השירים

מחולק על-פי המלבי"ם – תמוז סזן

[פרק א'] שיר השירים אשר לשלמה:

השיר הראשון

ישקני מגשיקות פיהו כי טובים הדיך מיין: לריח שמניך טובים שמן תורק שמך על פן עלמות אהבוד:
משכני אחרך נרוצה הביאני המלך חדריו נגילה ונשמחה בך נזכירה דרך מיין מישרים אהבוד: ס
שחורה אני ונאון בנות ירושלים באהלי קדר פיריעות שלמה: אל תראוני שאני שחרחרת
ששופתני השמש בני אמי נחרו בי שמני נטרה את הפרמים פרמי שלי לא נטרתי: הגידה לי שאהבה
נפשי איכה תרעה איכה תרביץ בצהרים שלמה אהיה פעטיה על עדרי חבריך: אם לא תדעי לך היפה
בנשים צאי לך בעקבי הצאן ורעי את גדיתיך על משכנות הרעים: ס
לססתי ברכבי
פרעה דמיתך רעיתי: נאוו לחניך בתרים צוארך בחרוים: תורי זהב נעשה לך עם נקודות הכסף: עד
שהמלך במסבו נרדי נתן ריחו: צרור המר דודי לי בין שדי ילוי: אשכל הכפר דודי לי בכרמי עין גדי: ס
הנך יפה רעיתי הנך יפה עיניך יונים: הנך יפה דודי אף נעים אף ערשנו רעננה: קרות
בתינו ארזים רחיטנו רהיטנו ברותים: [פרק ב'] אני חבצלת השרון שושנת העמקים: כשושנה בין החוחים
כן רעיתי בין הבנות: כתפוח בעצי היער כן דודי בין הבנים בצלו חמדתי וישבתי ופריו מתוק לחכי:
הביאני אל בית היין ודגלו עלי אהבה: סמכוני באשישות רפדוני בתפוחים כי חולת אהבה אני: שמאלו
תחת לראשי וימינו תחבקני: השבעתי אתכם בנות ירושלים בצבאות או באילות השדה אם תעירו ואם
תעוררו את האהבה עד שתחפץ: ס

השיר השני

[ב, ח] קול דודי הנה זה בא מדלג על ההרים מקפץ על הגבעות: דומה דודי לצבי או לעפר האילים הנה
זה עומד אחר בתלנו משגיח מן החלונות מציץ מן החרכים: ענה דודי ואמר לי קומי לך רעיתי יפתי ולכי
לך: כי הנה הסתו הסתיו עבר הגשם חלף הלך לו: הנצנים נראו בארץ עת הזמר הגיע וקול התור נשמע
בארצנו: התאנה חנטה פגיה והגפנים סמדר נתנו ריח קומי לכי לך רעיתי יפתי ולכי לך: ס
יונתי בחגוי הסלע בסתר המדרגה הראיני את מראיך השמיעני את קולך כי קולך ערב ומראיך
נאון: ס
אחזו לנו שועלים שועלים קטנים מחבלים פרמים וכרמינו סמדר: דודי לי ואני
לו הרעה בשושנים: עד שיפוח היום ונסו הצללים סב דמה לך דודי לצבי או לעפר האילים על הרי בתר:
ס

השיר השלישי

[פרק ג'] על משכבי בלילות בקשתי את שאהבה נפשי בקשתי ולא מצאתי: אקומה נא ואסובבה בעיר
בשוקים וברחבות אבקשה את שאהבה נפשי בקשתי ולא מצאתי: מצאוני השמרים הסבכים בעיר את
שאהבה נפשי ראיתם: כמעט שעברתי מהם עד שמצאתי את שאהבה נפשי אחזתי ולא ארפנו עד
שהביאתי אל בית אמי ואל חדר הורתי: השבעתי אתכם בנות ירושלים בצבאות או באילות השדה אם
תעירו ואם תעוררו את האהבה עד שתחפץ: ס
מי זאת עלה מן המדבר כתימרות
עשן מקשרת מור ולבונה מכל אבקת רוכל: הנה משתו שלשלמה ששים גברים סביב לה מגברי ישראל:
כלם אחזי חרב מלמדי מלחמה איש חרבו על ירכו מפחד בלילות: ס
אפריון עשה לו המלך
שלמה מעצי הלבנון: עמודיו עשה כסף רפידתו זהב מרפבו ארגמן תוכו רצוף אהבה מבנות ירושלים:
צאינה וראינה בנות ציון במלך שלמה בעטרה שעטרה לו אמו ביום חתנתו וביום שמחת לבו: ס
[פרק ד'] הנך יפה רעיתי הנך יפה עיניך יונים מבעד לצמתך שערך בעדר העזים שגלשו מהר
גלעד: שניך בעדר הקצובות שעלו מן הרחצה שכלם מתאימות ושכלה אין בהם: כחוט השני שפתתך
ומדבריך נאון כפלח הרמון רקתך מבעד לצמתך: כמגדל דויד צוארך בנוי לתלפיות אלף המגן תלוי עליו
כל שלטי הגבורים: שני שדיך כשני עפרים תאומי צביה הרועים בשושנים: עד שיפוח היום ונסו הצללים
אלך לי אל הר המור ואל גבעת הלבונה: כלך יפה רעיתי ומום אין בך: ס
אתי מלבנון תבואי תשורי מראש אמנה מראש שניר וחרמון ממענות אריות מהררי נמרים: לבבתני אחתי
כלה לבבתני באחד באחת מעיניך באחד ענק מצורניך: מה יפו דרך אחתי כלה מה טבו דרך מיין וריח
שמניך מכל בשמים: נפת תטפנה שפתותיך כלה דבש וחלב תחת לשונך וריח שלמתך כריח לבנון: ס
גן נעול אחתי כלה גל נעול מעין חתום: שלחך פרדס רמונים עם פרי מגדים כפרים עם נרדים:
נרד וכרכם קנה וקנמון עם כל עצי לבונה מר ואהלות עם כל ראשי בשמים: מעין גנים באר מים חיים
ונזלים מן לבנון: עורי צפון ובואי תימן הפיחי גני יגלו בשמיי יבא דודי לגנו ויאכל פרי מגדיו: [פרק ה']
באתי לגני אחתי כלה אריתי מורי עם בשמי אכלתי יערי עם דבשי שתיתי ייני עם חלבי אכלו רעים שתו
ושכרו דודים: ס

השיר הרביעי

[ה, ב] אני ישנה ולבי ער קול דודי דופק פתחי לי אחתי רעיתי יונתי תמתי שראשי נמלא טל קוצותי רסיסי לילה: פשטתי את כתנתי איכה אלבשנה רחצתי את רגלי איכה אטנפם: דודי שלח ידו מן החר ומעי המו עליו: קמתי אני לפתח לדודי וידי נטפו מור ואצבעתי מור עבר על כפות המנעול: פתחתי אני לדודי ודודי חמק עבר נפשי יצאה בדברו בקשתיהו ולא מצאתיהו קראתיו ולא ענני: מצאני השמרים הסבבים בעיר הכוני פצעוני נשאו את רידי מעלי שמרי החמות: השבעתי אתכם בנות ירושלים אם תמצאו את דודי מה תגידו לו שחולת אהבה אני: מה דודך מדוד היפה בנשים מה דודך מדוד שפכה השבעתנו: דודי צח ואדום דגול מרובה: ראשו כסם פז קוצותיו תלתלים שחרות כעורב: עיניו כיונים על אפיקי מים רחצות בחלב ישבות על מלאת: לחיו כערוגת הבשם מגדלות מרקחים שפתותיו שושנים נטפות מור עבר: ידיו גלילי זהב ממלאים בתרשיש מעיו עשת שן מעלפת ספירים: שוקיו עמודי שש מוסדים על אדני פז מראהו פלבנון בחור כארום: חכו ממתקים וכלו מחמדים זה דודי וזה רעי בנות ירושלים:

השיר החמישי

[פרק ו'] אנה הלך דודך היפה בנשים אנה פנה דודך ונבקשנו עמך: דודי ירד לגנו לערוגות הבשם לרעות בגנים וללקט שושנים: אני לדודי ודודי לי הרעה בשושנים: ס
נאנה פירושלם אימה פנדגלות: הסבי עיניך מנגדי שהם הרהיבני שערך כעדר העזים שגלשו מן הגלעד: שניך כעדר הרחלים שעלו מן הרחצה שפלם מתאימות ושפלה אין בהם: כפלה הרמון רקתך מבעד לצמתך: ששים המה מלכות ושמונים פילגשים ועלמות אין מספר: אחת היא יונתי תמתי אחת היא לאמה ברה היא לילדתה ראוה בנות ויאשרוה מלכות ופילגשים ויהלוה: ס
כמו שחר יפה כלבנה ברה פחמה אימה פנדגלות: ס
הנחל לראות הפרחה הגפן הנצו הרמנים: לא ידעתי נפשי שמתני מרפבות עמי נדיב: [פרק ז'] שובי שובי השולמית שובי שובי ונחזה בך מה תחוו בשולמית כמחלת המחנים: מה יפו פעמיד בנעלים בת נדיב חמוקי רכיב כמו חללים מעשה ידי אמן: שררך אגן הסהר אל יחסר המגן בטנד ערמת חשים סוגה בשושנים: שני שדיך פשני עפרים תאמי צביה: צוארך כמגדל השן עיניך ברכות בחשבון על שער בת רבים אפך כמגדל הלבנון צופה פני דמשק: ראשך עליך כפרמל ודלת ראשך כארגמן מלך אסור ברהטים: מה יפית ומה נעמת אהבה בתענוגים: זאת קומתך דמתה לתמר ושדיך לאשפלות: אמרתי אעלה בתמר אחזה בסנסנון ויהיו נא שדיך כאשפלות הגפן וריח אפך כפתוחים: וחכך כיון הטוב הולך לדודי למישרים דובב שפתי ישנים: אני לדודי ועלי תשוקתו: ס
נשפימה לכרמים נראה אם פרחה הגפן פתח הסמדר הנצו הרמונים שם אתן את דדי לך: הדודאים נתנו ריח ועל פתחינו כל מגדים חדשים גם ישנים דודי צפנתי לך: [פרק ח'] מי יתנד כאח לי יונק שדי אמי אמצאך בחוז אשקך גם לא יבוזו לי: אנהגך אביאך אל בית אמי תלמדני אשקך מיין הרקח מעסים רמני: שמאלו תחת ראשי וימינו תחבקני: השבעתי אתכם בנות ירושלים מה תעירו ומה תעירו את האהבה עד שתחפץ: ס
מי זאת עלה מן המדבר מתרפקת על דודה תחת התפוח עוררתך שמה חבלתך אמך שמה חבלה ילדתך: שימני כחותם על לבך כחותם על זרועך כי עזה כמות אהבה קשה כשאל קנאה רשפיה רשפי אש שלהבתיה: מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה ונהרות לא ישטפוה אם יתן איש את כל הון ביתו באהבה בוז יבוזו לו: ס

שיר האלף

[ח, ח] אחות לנו קטנה ושדים אין לה מה נעשה לאחתנו ביום שידבר בה: אם חומה היא נבנה עליה טירת כסף ואם דלת היא נצור עליה לוח ארז: אני חומה ושדי כמגדלות אז הייתי בעיניו כמוצאת שלום: פ כרם היה לשלמה בבעל המון נתן את הכרם לנטרים איש זבא בפריו אלף כסף: פרמי שלי לפני האלף לך שלמה ומאתים לנטרים את פריו: היושבת בגנים חברים מקשיבים לקולך השמיעני: ברח דודי ודמה לך לצבי או לעפר האילים על הרי בשמים:

מלכים א ה, ט-יב

וימת אלהים חכמה לשלמה ותבונה הרבה מאד ורחב לב כחול אשר על שפת היס: ותרב חכמת שלמה מחכמת כל בני ידם ומכל חכמת מצרים: ויחכם מכל האדם מאיתן האזרחי והימן וכלכל ודרדע בני מחול ויהי שמו בכל הגוים סביב: וידבר שלשת אלפים משל ויהי שירו חמשה ואלף:

Story and Soul

Peering between the Lattices of Shir ha-Shirim

רמב"ם הלכות תשובה פרק י

[ב] העובד מאהבה עוסק בתורה ובמצות והולך בנתיבות החכמה לא מפני דבר בעולם ולא מפני יראת הרעה ולא כדי לירש הטובה אלא עושה האמת מפני שהוא אמת וסוף הטובה לבא בגללה, ומעלה זו היא מעלה גדולה מאד ואין כל חכם זוכה לה, והיא מעלת אברהם אבינו שקראו הקב"ה אוהבו לפי שלא עבד אלא מאהבה והיא המעלה שצונו בה הקב"ה על ידי משה שנאמר ואהבת את ה' אלהיך, ובזמן שיאהוב אדם את ה' אהבה הראויה מיד יעשה כל המצות מאהבה.

[ג] וכיצד היא האהבה הראויה הוא שיאהב את ה' אהבה גדולה יתירה עזה מאוד עד שתהא נפשו קשורה באהבת ה' ונמצא שוגה בה תמיד כאלו חולה חולי האהבה שאין דעתו פנויה מאהבת אותה אשה והוא שוגה בה תמיד בין בשבתו בין בקומו בין בשעה שהוא אוכל ושותה, יתר מזה תהיה אהבת ה' בלב אוהביו שוגים בה תמיד כמו שצונו בכל לבבך ובכל נפשך, והוא ששלמה אמר דרך משל כי חולת אהבה אני, וכל שיר השירים משל הוא לענין זה.

מלבי"ם בהקדמתו לשיר השירים

וכאשר בתרנו את השיר הקדוש הזה למחלקותיו, ועברנו בין בתריו, ראינו כי נחלק לחמשה חלקים או חמשה שירים. בכל שיר ושיר יספר כי ברחק הרעיה מחדרי המלך אל המדבר, עד שנמצא כי ברחק אל המדבר חמשה פעמים, בארבעה פעמים הראשונים יספר כי הושבה מן המדבר אל היכל המלך, ובפעם החמישי מספר כי יצאה אל המדבר ונשארה שם אצל דודה. ולא שבה עוד. והמליצה בזה, כי מצאנו שנראה ה' אל שלמה ודבר עמו ארבעה פעמים, כמו שיבואר, על כן היה למשל שיצאה הרעיה היא נפשו האלהית ונפרדה מן החומר ארבעה פעמים, ואחרי כמות הדבור והחזון שבה אל החומר ונכלאה בו כבתחלה, והפעם החמישית בעת הגויעה והפרידה או נפרדה נפשו מגופו לעולם ושבא אל בית אביה כנעוריה:

השיר הראשון מתחיל ישקני מנשיקות פיהו (א' ב') ומסיים השבעתי אתכם בנות ירושלים אם תעירו את האהבה (ב' ז') בו מספר כי הרעיה משתוקקת אל דודה והוא עומד אחר כותליה, היא מבקשת ממנו יציין לה מקומו אנה תמצאהו, וכי ברחק ויצאה אל המדבר ונתחברה עם דודה ודגלו עליה אהבה שמאלו תחת לראשה וימינו תחבקה, עד ראתה כי בנות ירושלים רודפות אחריה, מבקשת מהם כל ישביתו וכל יעוררו את האהבה. ובוה נשבת החבור ביניהם ויפרידו בין שניהם. והוא משל אל המראה הראשונה (שנוכר מלכ"א ג' ו'בדה"ב א') שהמלך הלך גבעונה והעלה שם אלף עולות וה' נראה אליו בחלום הלילה ויאמר שאל מה אתן לך, ובקש לב שומע משפט להבין בין טוב לרע וה' מלא שאלתו. עפ"ז צייר כי נפש שלמה היתה נוהה אחרי דודה, ותבוא ביתו בעולות, ותדרוש להכיר דרכיו ומשפטיו וחכמת אלהים, וזכתה אל הדיבוק הנפלא במראה נבואית שאו התפשטה מן הגשם ודבקה בדודה, עד השביתוה בנות ירושלים כחות הגוף ששבבו לאיתנם ויקץ שלמה ונפשו שבה אל בית כלא כבראשונה:

השיר השני מתחיל קול דודי הנה זה בא. (ב' ח') ומסיים עד שיפוח היום סוב דמה לך דודי לצבי. (סוף הקאפיטול) בו מספר כי הדוד התעורר מעצמו לבא אל רעיתו, וקרא לה שתצא אחריו אבל היא בסתר המדרגה חבואה וכלואה. ולא אך הדבור עמו רק מעט ואז עבר ממנה. והוא ציור אל הדבור השני (שנוכר במ"א ו' י"א) עת החל לבנות הבית שא"ל הבית אשר אתה בונה אם בדרכי תלך וכו'. ומבואר שלא היה נבואה גמורה (שלא כתיב ויהי דבר ה' אל שלמה שזה מדרגה קטנה, כי לא היה מראה וחזון ולכן אמר (מ"א ט') וירא ה' אל שלמה שנית כאשר נראה אליו בגבעון ולא חשב מראה זאת וכן לא חשבה בד"ה) ולכן לא ספר בזה שרדפו אחריה בנות ירושלים. כי הדודים נפרדו מעצמם ויצתה רק לפי שעה עד שיפוח היום ונסו הצללים ואז נפרד דודה מעצמו, וכמו שיבואר בפנים:

השיר השלישי מתחיל על משכבי בלילות. (ג' א') ומסיים באתי לגני (ה' א') מספר כי הרעיה בקשה את דודה על משכבה בלילות ובכל העיר, ולא מצאה אותו עד שיצאה מן העיר ומצאה את דודה והביאה אותו אל בית אמה עד שרדפו אחריה בנות ירושלים ושם ספר איך ברחק ממדת שלמה ואיך התיחדה עם דודה ודבר עמה בכל לשונות של חבה וכ"ז ציור אל הדבור השלישי (שנו' במ"א ט' ובדה"ב ד') אחר שכלה את הבית ויחנכהו שאו הרבה מאד והעתיר בתפלות ובתחנונים ובבוכים אין מספר כנו' שם בארך. וזה המשל שהרעיה הרבתה לבקש את דודה בכל עו. ואז נראה ה' אל שלמה והיה מראה גמורה כמ"ש כאשר נראה אליו בגבעון שזה ממליץ כי אז נפרדה נפש שלמה מן החומר ודבקה בדודה בדבוק נבואי. וגם הביאה אותו אל בית אמה ע"י המקדש אשר בנה כאשר אפרש א"ה בפנים, עד שבנות החומר השביתו את הדיבוק ותשב נפשו אל גוייתו כבראשונה ושם ספר מענין האפריון שהוא בהמ"ק אשר בנה דברים נפלאים השייכים לענין הנבואה הזאת כאשר יבואר בגוף המחברת:

השיר הרביעי מתחיל אני ישינה (ה' ב') ומסיים זה דודי וזה רעי. (סוף הקאפיטול) בו יספר כי הרעיה נרדמה ימים רבים בחדרי שלמה ולא זכרה את דודה ואת אלוף נעוריה שכחה. עד שבלילה אחת בא ודפק על פתחה. ותחלה לא רצתה לקום ממטתה לפתוח לו, ואחר שקמה לפתוח הדלת דודה חמק עבר ולא יכלה למצוא אותו עוד. וגלתה צערה לפני בנות ירושלים והודיעה להן שהיא חולת אהבה. וספרה להן תכונת דודה ומעלותיו ושלמותיו. וזה ציור אל מ"ש (במ"א י"א) כי אח"כ חטא שלמה ונשא נשים נכריות ונטה לבבו מעם ה' הנראה אליו פעמים ויאמר ה' לשלמה יען אשר היתה זאת עמך ולא שמרת בריתי וכו' קרוע אקרע את הממלכה מידך ושם כתוב ויתאנף ה' בשלמה. וזה מצייר שנפש שלמה נרדמה בחיק הגויה ונמשכה אחרי תאוותיו. עד שבא ה' ודפק על פתחה ויודיע לה חטאה וענשה ואז שמה על לבה לבקש את דודה ולשוב בתשובה עד שתזכה אל האור והדיבוק האלהי כבתחלה. אבל דודה חמק עבר. וה' התרחק ממנו ולא נפרדה נפשו מן החומר אל הרוחניות עד בא מועד פרידתו. שאז מצאו בנות ירושלים ר"ל כחות גופו את דודו. שבא לאסוף את נפשו אליו למקור החיים, והגידו לו כי חולת אהבה היא:

השיר החמישי מתחיל אנה הלך דודך. (ו' א') ומסיים מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה (ח' ז'). בו ספר כי בא הדוד אל כלתו. והיא דבקה נפשה אחריו. ותצא עמו אל המדבר ביד רמה. ולא יכלו בנות ירושלים והמלך שלמה עצמו לעצור בעדם, כי עזה כמות אהבה. והיא אמרה להבנות (ח' ד') מה תעירו ומה תעוררו את האהבה. ר"ל לא תוכלו עוד להשבית את האהבה. וצירי בזה העת שבא הדוד העליון לאסוף נפש שלמה אל צורו החיים, שאז הפריד המות בינה ובין הגויה, ותשב אל אלהיה, לא יחרידוה עוד כחות הגשם כי בצל שדי תתלונן. ובחלק הזה באו ענינים נפלאים מענין הנפש בעת הגויעה ואחר המות כמ"ש בפנים א"ה:

ונוסף אל המגילה הלזו שיר קטן מתחיל אחות לנו קטנה עד סוף הספר, והיא דברת הנשמה ותחנתה בעד הרוח היוהלני הנקשר בגויה, ובעד יתר כחות הנפשיות הנתלות בחומר ובעד הגוף עצמו המוכן ג"כ לקבל גמול מעשיו בעת התחיה, וימשיל משלים כאילו תתחנן הרעיה בעד אחותה הקטנה אשר שדים אין לה כמ"ש במקומו, ושיר זה נקרא שיר האלף, על שספר בו מהכרם של שלמה שהיה מביא בפריו אלף כסף. ועז"א ויהי שירו חמשה ואלף. ר"ל שהשיר שחבר, יש בו חמשה שירים. ונוסף עליו שיר האלף: